

РЕШЕНИЕ

№ 40055

гр. София, 15.10.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 55 състав, в
публично заседание на 12.10.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Диана Стамболова

при участието на секретаря Антонина Бикова, като разгледа дело номер **7298** по описа за **2026** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс /АПК/ във връзка с чл. 198, ал. 2 вр. ал. 4 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража /ЗИНЗС/.

Образувано е по жалба от И. В. Т., изтърпяващ наказание в Затвора [населено място] срещу Заповед № 1/26.05.2026г. на началника на Затвора [населено място], с която е отказано да бъде заменен режимът на изтърпяване на наказанието му от „специален“ на „строг“. Жалбоподателят излага доводи за незаконосъобразност на оспорената заповед, като постановена при допуснати съществени процесуални нарушения, при неспазване на материалния закон и несъобразяване с целта на закона. Поддържа, че в процесната заповед е изцяло формална и възпроизвежда мотиви, сходни с тези по предходна заповед от 28.05.2025г. за отказ, без да е извършена индивидуална и реална преценка към 26.05.2026г. Сочи, че административният орган не е обсъдил в пълнота и по същество положителното поведение на И. Т., а именно, че същият не е наказван, спазва установения ред, участва в организирани дейности, включва се в програми, конкурси и мероприятия, като многократно е бил поощряван, за което са издадени заповеди за награждаване. Счита, че оспорената заповед не съдържа мотиви защо тези положителни данни са счетени за недостатъчни, а механично се поддържа неблагоприятна оценка само въз основа на характера и тежестта на извършеното престъпление. Моли съда за отмяна на оспорената заповед.

В съдебно заседание жалбоподателят се явява лично чрез видеоконферентна връзка и се представлява от адвокат М., която поддържа жалбата и моли за уважаването ѝ.

Ответникът - Началникът на Затвора [населено място], чрез процесуалния си представител оспорва жалбата.

Съдът, като обсъди доводите на страните и прецени събраните по делото доказателства, намира за установено следното от фактическа страна:

С оспорената Заповед № 1/26.05.2026г. Началникът на Затвора – [населено място], на основание чл.198, ал. 1 и ал. 4 от ЗИНЗС, както и с оглед становището на НС СДВР, ЗНРНОД, инспектор психолог и ИСДВР, е отказал да замени режима на изтърпяване на наказанието на лишения от свобода И. В. Т., от „специален“ на „строг“.

В заповедта е посочено, че лишеният от свобода И. В. Т. е постъпил в затвора на 02.03.2024 г., като по отношение на него е приведено в изпълнение наказание „доживотен затвор“, определено с Присъда по НОХД № 1061/2010г. на СГС. Отражено е, че първоначално определеният от съда режим е специален режим, считано от 02.03.2024 г.

В административния акт е прието, че към 26.05.2026г. е изтекъл необходимият срок за произнасяне, съобразно чл. 198, ал.3 от ЗИНЗС. Посочено е, че съобразно становища на НС СДВР, ЗНРНОД, както и данните, съдържащи се в досието на лицето, се установява, че осъденият спазва установените правила, не е наказван, но оценката на риска от рецидив не е редуцирана от първоначално определената такава. Отчитат се налични проблемни зони, а именно: „настоящо правонарушение“, „отношение към правонарушението“ и „умения за мислене“, където работата продължава. Налице е висок риск от вреди по отношение на обществото, дефинирани с оглед характера и тежестта на извършеното правонарушение. Въз основа на тези констатации административният орган е приел, че следва да мине по-продължителен период от време, през който поведението на лишения от свобода да бъде проследено по-обстойно във високо контролирана среда, с оглед правната възможност за замяна на режима на изтърпяване на наказанието „доживотен затвор без замяна“. Поради това е отказано режимът на изтърпяване на наказанието да бъде заменен от „специален“ на „строг“.

В хода на съдебното производство са представени в административната преписка: Становище на ЗНРНОД № 111-30-7927#2/20.05.2026 г.; Становище на НС СДВР № 111-30-7927#1/20.05.2026 г.; Доклад на Инспектор социална дейност и възпитателна работа /ИСДВР/ № 111-30-6901#1/30.04.2026 г.; Експертна оценка от инспектор-психолог № 111-30-6868#1/29.04.2026 г. Заповед № ЛС-04-103/26.02.2020 г. за утвърждаване на правила на министъра на правосъдието; 2 бр. Доклади от психолог за проведена специализирана програма - от 09.09.2025г. и от 18.02.2026г. и План на присъда и препланиране на присъдата.

В Експертна оценка от инспектор-психолог № 111-30-6868#1/29.04.2026 г. на актуалното психологично и емоционално състояние на лишения от свобода е посочено, че предвид високия интелектуален потенциал и дисциплинираност, лицето разполага със значителни ресурси за ресоциализация. Липсата на дисциплинарни нарушения и активното участие в корекционни програми потвърждават адаптивността му към институционалните изисквания. Подходящ е за включване в индивидуални и групови форми на работа, насочени към преодоляване на механизмите на самооправдание и поемане на отговорност. Препоръчително е продължаване на работата по изграждане на реалистична самооценка. Евентуална промяна на режима би подействала като силен положителен стимул и катализатор за засилване на мотивацията за законосъобразно поведение. Лицето е с нисък риск от агресия и е малко вероятно да допусне груби нарушения на вътрешния ред при облекчаване на условията.

Видно от Доклад на ИСДВР № 111-30-6901#1/30.04.2026 г. в резултати от оценката от рецидив е посочено, че първоначално изготвената оценка на риска от рецидив е определена в ниските стойности - 34точки. В установените три зони за въздействие не се наблюдава промяна и оценката на риска от рецидив остава същата. Констатирани са зони за въздействие: настоящо правонарушение - (гранична) умишлено убийство на две лица, като се опитал да умъртви още

едно лице; отношение към правонарушението - (основна проблемна зона) –не поема отговорност за извършеното престъпление, не отчита в пълна степен факторите довели до правонарушението, смята присъдата за несправедлива; умения за мислене -(гранична) - не винаги взима добри решения във възникнали проблемни ситуации, въпреки че има способности, които е нужно да надгражда и усъвършенства; често не се придържа към плановите си; може да прояви импулсивност в зависимост от ситуацията, което понякога се дължи на неговата чувствителност и ситуативност. Останалите 11 раздела в утвърдената методика за оценка на риска от рецидив не са установени като проблеми с необходимост за въздействие на този етап. Според ИСДВР определената оценка на риска от вреди при постъпване остава актуална, а именно високо ниво на риск от вреди за обществото, изразяващо се във физическо посегателство, ниско ниво на риск от вреди за останалите категории. Отчита се и факта, че лишеният от свобода от 14.12.2013 г. е издирван с европейска заповед. Работата с лишения от свобода е съобразена с утвърдения стандарт за третиране на лишения от свобода, осъдени на доживотен затвор, както и с неговите индивидуални особености и нужди, положителните качества на личността, превенцията свързана е невъзможността за удовлетворяване на някои от основните човешки потребности, компенсиране на монотонията, чрез осигуряване на възможност за удовлетворяване на интересите му, чрез предлагане на по-смислени занимания. В тази връзка, имайки предвид поведението на лишения от свобода, замяната на режима от специален на строг, би му се отразила мотивиращо. Дори и да бъде заменен режима му на строг, лишеният от свобода остава в зоната с повишена сигурност при засилен контрол и в постоянно заключено помещение.

Отрицателно становище във връзка с прилагането на чл.198, ал.1 от ЗИНЗС спрямо л.св. И. В. Т. относно замяна на режима от специален на строг е изразено в Становище на НС СДВР № 111-30-7927#1/20.05.2026 г. Инспектор П. Г. се е мотивирала, че от експертния доклад на инспектор „социална дейност и възпитателна работа”, към настоящия момент корекционната работа с л.св. Т. постига своите резултати, но не са налице категорични доказателства за устойчива линия на безпроблемно и позитивно поведение. Л. св. Т. не демонстрира лидерски амбиции, като се стреми да отстоява своите позиции и интереси, без явна конфронтация. Към настоящия момент, въпреки отчетения от инспектор „социална дейност и възпитателна работа” напредък в позитивната линия на поведение, оценката на риска от рецидив не е редуцирана през последния атестационен период, като запазва първоначалните си стойности от 34 точки - ниски стойности. Рискът от вреди за обществото е определен като висок, предвид тежестта, характера и начина на извършените правонарушения по чл. 116, 321, 129, 131, 330 и 333 от НК, както и обществената опасност и тежестта на настъпилите вредни последици от тях. Не без значение е и фактът, че л.св. И. В. Т. се е укривал от правосъдната система от 14.12.2013г., като е издирван с европейска заповед за арест за дълъг период от време. Направен е извод, че към настоящия момент от провежданата корекционна работа с осъдения на доживотен затвор Т., са налице усилия към пълноценно осмисляне на свободното време и участие в предлаганите мероприятия. Заложените цели и задачи към момента не са изпълнени в цялост, поради необходимостта от по- дълъг период за реализацията на плана за изпълнение на присъдата, респективно към настоящия момент няма достатъчно неопровержими доказателства за трайна позитивна промяна в поведението.

Идентично по съдържание е Становище на ЗНРОД № 111-30-7927#2/20.05.2026 г., като извода е, че като цяло целите на наказанието, визирани в чл. 36 от НК не са постигнати и е необходимо повече време за изпълнението им, поради което се предлага на основание чл. 198, ал. 1 от ЗИНЗС да бъде продължено изтърпяването на наказанието „доживотен затвор” при „специален” режим спрямо л.св. И. В. Т., за да продължи проследяването на поведението и в следващия отчетен период.

Видно от Доклад № 111-30-2819#1/18.02.2026 г. по проведена специализирана програма „Умения за мислене“, изготвена от психолог : „Случаят на Т. е пример за интелектуално лидерство. С капацитет над средния за общността, той премина през значима вътрешна промяна - от първоначален мотив - отказ за смяна на режима му - към превръщането му в един от най-активните участници. Неговото развитие се изразява в способността да вербализира сложни емоции пред групата, което е ключово за овладяване на импулсивността. Премина през класическия път на съпротива срещу промяната. Първоначалният му прагматичен мотив (търсене на облаги) еволюира в искрено споделяне на преживявания. Този пробив в защитните му стени е най-големият му успех в програмата, превръщайки го от наблюдател в активен субект на корекционния процес. Демонстрира висока емоционална стабилност и самоконтрол. При него програмата затвърди ролята му на „балансър“ в групата. Неговата толерантност към уязвимите групи е доказателство за успешното усвояване на хуманистичните аспекти на обучението. Наблюдава се консолидация на междуличностните умения. Той разви „социален филтър“, който му позволява да реагира на провокации със съдържаност и търпение. Участието му в груповите задачи разкрива личност, която е способна на емпатия и лоялност, когато се намира в структурирана и подкрепяща среда.“

При така установената фактическа обстановка, съдът намира от правна страна следното:

Жалбата е процесуално допустима като подадена в срок, от надлежна страна и срещу акт, който подлежи на съдебен контрол.

Разгледана по същество е основателна.

Оспорената заповед е издадена от компетентен орган - Началника на Затвора – С., на когото законодателят е възложил правомощието по чл. 198, ал. 4 от ЗИНЗС, периодично да се произнася относно продължаването на изтърпяването при специален режим.

Заповедта е издадена в законоустановената писмена форма и съдържа реквизитите по чл. 59, ал. 2 от АПК. В нея са посочени фактическите и правни основания, послужили за издаването ѝ.

Оспорената заповед е издадена при съществено процесуално нарушение, което не позволява на съда да прецени доколко началника на затвора е упражнил предоставената му от закона оперативната самостоятелност по законосъобразен начин и то такъв, който да гарантира изпълнението на целите на наказанието, заложи в чл. 2 от ЗИНЗС и в частност да осигури целеното въздействие за поправяне и превъзпитание на осъдения в зависимост от поведението му. Съгласно разпоредбата на чл. 57, ал. 1, т. 1 от ЗИНЗС първоначалният режим за изтърпяване на наказанието се определя от съда, като на осъдените на доживотен затвор и на доживотен затвор без замяна се определя задължително специален режим. По аргумент от разпоредбата на чл. 218 от ППЗИНЗС възможността за изменение на първоначално определения на доживотно осъдените специален режим на изтърпяване на наказанието в по-лек е свързана с условието лишените от свобода да имат добро поведение. Следователно правно релевантни за облекчаване на режима на доживотно осъдените са действия и бездействия на осъденото лице по време на изтърпяване на наказанието, извършени в период след предходното произнасяне, и направена оценка на поведението (риска) като цяло. "Добро поведение" е морална категория, която, макар да не е дефинирана за целите на националното наказателно право, се подчинява на нормативна регламентация относно доказването за поправяне и в частност доброто поведение на осъдения. Съгласно чл. 439а от НПК доказателства за поправянето са всички обстоятелства, които сочат за положителната промяна у осъдения по време на изтърпяване на наказанието, като доброто поведение, участието в трудови, образователни, обучителни, квалификационни или спортни дейности, в специализирани програми за въздействие, общественнополезни прояви, като доказателствата за поправянето се установяват от оценката на осъдения по чл. 155 от ЗИНЗС,

работата по индивидуалния план за изпълнение на присъдата по чл. 156 от ЗИНЗС, както и от всички други източници на информация за поведението на осъдения по време на изтърпяване на наказанието.

Преценката кое поведение представлява достатъчна и основателна предпоставка за определянето му като "добро поведение" по смисъла на чл. 218 от ППЗИНЗС и съответно обуславя изменение на режима на изтърпяване на наказанието е предоставена изцяло на решаващия административен орган, който действа в условията на оперативна самостоятелност. В тази връзка преценката на административния орган е по целесъобразност, която не подлежи на съдебен контрол. Съгласно чл. 169 от АПК при оспорване на акт, издаден при условията на оперативна самостоятелност, съдът проверява дали административният орган е разполагал с оперативна самостоятелност и спазил ли е общите и специалните изисквания за законосъобразност на административния акт. В този смисъл в случая съдебната проверка както за обосноваността, така и за материалната законосъобразност на заповедта по чл. 198, ал. 1 от ЗИНЗС, следва да обхване преценката дали формираните фактически и правни изводи за продължаване на специалния режим по отношение на доживотно осъдения са основани на извършени установявания въз основа на законово определените като доказателства източници на информация по чл. 439а от НПК и доколко направените и обективизирани в заповедта фактически констатации са релевантни за произнасянето по чл. 198, ал. 1 от ЗИНЗС, съотв. обуславят и мотивират ли в достатъчна степен възприетото административно решение.

Видно от експертна оценка от инспектор-психолог на актуалното психологично и емоционално състояние на лишения от свобода и доклад на ИСДВР, жалбоподателят притежава висок интелектуален потенциал, дисциплинираност, значителни ресурси за ресоциализация, подходящ за включване в индивидуални и групови форми на работа, насочени към преодоляване на механизмите на самооправдание и поемане на отговорност. Липсват дисциплинарни нарушения, активно участва в корекционни програми и евентуална промяна на режима би подействала като силен положителен стимул и катализатор за засилване на мотивацията за законосъобразно поведение. Лицето е с нисък риск от агресия и е малко вероятно да допусне груби нарушения на вътрешния ред при облекчаване на условията, а дори и да бъде заменен режима му на строг, лишеният от свобода остава в зоната с повишена сигурност при засилен контрол и в постоянно заключено помещение.

Отчитайки, че осъденият спазва установените правила, не е наказван, награждаван е, при наличие на горните становища, в обстоятелствената част на обжалваната заповед е прието, че оценката на риска от рецидив не е редуцирана от първоначално определената такава, като се отчитат налични проблемни зони: „настоящо правонарушение“, „отношение към правонарушението“ и „умения за мислене“, където работата продължава. Според административният орган е налице висок риск от вреди по отношение на обществото, дефинирани с оглед характера и тежестта на извършеното правонарушение.

Всички обстоятелства, свързани с характера и тежестта на извършеното от лишения от свобода престъпление, са намерили израз в присъдата, където решаващият съд

в наказателното производство е извършил индивидуализация на наказанието на подсъдимото лице, съобразявайки в съвкупност всички смекчаващи и отегчаващи отговорността обстоятелства. Този въпрос не може да бъде пререшаван в производството по замяна на режима. Наред с това, всички тези обстоятелства, веднъж обсъдени от решаващия съд, са били поставени в основата на първоначалната оценка на риска от рецидив в доклада по чл. 155 от ЗИНЗС и в психологическото заключение. Видно от доказателствата по делото, такава първоначална оценка е била извършена при отчитане на същите обстоятелства и е приета ниска стойност на риска от рецидив от 34 точки. Едва след съобразяването на всички описани по-горе обстоятелства е започнало осъществяването на поставения План за изпълнение на присъдата. Съдебната преценка за наличие "добро поведение" по смисъла на чл. 218 от ППЗИНЗС от страна на лишения от свобода се извършва въз основа на данните за протеклите процеси, действия и бездействия на осъденото лице, респ.на затворническата администрация спрямо него, настъпили след първоначалното отчитане на фактите относно престъплението и въз основа на наблюдение за последващата тенденция в личностното развитие на лицето. Повторно обсъждане на обстоятелствата, при които е извършено престъплението, за което на лишения от свобода е било наложено наказание с влязла в сила присъда е недопустимо да се поставя в основата на мотивите за постановения отказ в обжалваната заповед. В този смисъл изрично и трайно е установена задължителна за съдилищата съдебна практика. Съгласно ППВС № 7/1975 г., т.5, при решаване въпроса за основанията за условно предсрочно освобождаване съдът не може да се позовава на обстоятелствата по чл. 54 и 55 НК, както и на квалифициращите деянието признаци, които се вземат пред вид при постановяването на присъдата, доколкото чл. 70 НК изисква осъденият през време изтърпяването на наказанието да е дал доказателства чрез примерно поведение и честно отношение към труда, че се е поправил.

Ако оценката на риска от рецидив и вреди по чл. 155 от ЗИНЗС законът да определя като едно от доказателствата от значение за произнасянето на административния орган по чл. 198, ал. 1 от ЗИНЗС, високата степен на риска от вреди, насочен към обществото, основана само на характера и тежестта на извършеното правонарушение, не може да бъде обуславяща или определяща при преценката за наличието или липсата на основание за продължаване изтърпяването на наказанието "доживотен затвор" при специален режим. От една страна, характерът и тежестта на извършеното от Т. деяние са обусловили налагането на наказание "доживотен затвор" и определения при прилагането на императивната норма на чл. 57, ал. 1, т. 1 от ЗИНЗС специален режим за изтърпяване на това наказание, при законова регламентирана възможност за замяна на така определения задължителен първоначален специален режим, при условията на чл. 218 от ППЗИНЗС, основана на "добро поведение" на изтърпяващото наказание лице. Отделно от това, в

утвърдените със Заповед № ЛС-04-103/26.02.2020 г. на Министъра на правосъдието Правила за прилагане на системата за оценка на риска от рецидив и вреди регламентираното функционално предназначение на тази оценка при смяна на режима на изтърпяване на наказанието е за подпомагане вземането на решението, а не за определяне на това решение.

Съгласно Препоръка 2003/23 на КПИ е задължително да се направи разграничение между риска, който лишеният от свобода с доживотна присъда създава за другите затворници, за тези, които работят в затвора или го посещават, риска за външната общност, когато обаче се преценява дали да бъде освободен, но и риска за самия него от продължаване прилагането на специалния режим. Главното при прилагане на специалния режим е превенция на риска за другите затворници и за тези, които работят в затвора или го посещават, както и за самия лишен от свобода, а риска за външната общност с оглед доколко е постигната целта на наказанието касае прилагането на други институти. Специалният режим е наложен от законодателя не за да постигне индивидуалните цели на присъдата, а за да ограничи риска за другите лишени от свобода, за самия лишен от свобода, за външните посетители и за служителите.

Преценката по чл. 218 от ППЗИНЗС при произнасянето по чл. 198, ал. 1 от ЗИНЗС следва да се основава на цялостния психологически и поведенчески профил на осъдения, отразяващ психологичното и социално функциониране на лицето. Наличието на условието по чл. 218 от ППЗИНЗС за "добро поведение" следва да се преценява в контекста на специалната превенция на наказанието /да поправи и превъзпита осъдения да спазва законите и добрите нрави/, като в този смисъл поправянето, разглеждано като положителна промяна в осъдения по време на изтърпяване на наказанието, не следва да е инцидентно или временно. Но с регламентираната с нормата на чл. 198, ал. 4 от ЗИНЗС периодичност на произнасянето за продължаване изтърпяването на наказанието при специален режим /не по-късно от една година от предходното произнасяне/, очевидно законът обуславя произнасянето от извършване на оценка на поведението на осъдения в рамките на този едногодишен атестационен период и съответно от преценката дали това поведение може да се разглежда като настъпила или като трайна тенденция за настъпила положителна промяна в поведението на лицето. В случая такава преценка не е направена. Констатацията, че не се отчита трайна позитивна промяна и корекция на поведението, е необоснована. Тя не кореспондира и е в противоречие със становищата, изразени в Доклад на ИСДВР № 111-30-6901#1/30.04.2026 г., Експертна оценка от инспектор-психолог № 111-30-6868#1/29.04.2026 г., Доклад № ИЗ-9253/09.09.2025 г. по проведена специализирана програма „Толерантност в затвора, толерантност в живота“ и Доклад № 111-30-2819#1/18.02.2026 г. по проведена специализирана програма „Умения за мислене“, изготвени от психолог. Липсва посочване и обосноваване в обжалваната заповед изпълнението на коя от

целите или от задачите на индивидуалния план за изпълнение на присъдата по причини, основани на поведението на Т., е било възпрепятствано, затруднено или неосъществено.

Предвид изложеното съдът намира, че в тежест на административния орган е да докаже, при цялостната оценка на поведението на осъденото лице през атестационния период, че то не показва добро поведение по смисъла на чл. 218 от ППЗИНЗС във връзка с чл. 198, ал. 3 от ЗИНЗС, като предпоставка за определяне на режима. По делото липсват конкретни доказателства и основания за нужда да бъде продължен специалният режим на изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода" на жалбоподателя.

Въз основа на горното съдът приема, че при произнасянето по чл. 198, ал. 1 във вр. с ал. 4 от ЗИНЗС с обжалваната заповед формираният от административният орган извод за продължаване на специалния режим по отношение на жалбоподателя се явява фактически и доказателствено необоснован, като направените фактически констатации не се основават на извършена цялостната оценка и обективизирана преценка на поведението на осъдения през атестационния период.

С оглед на изложените съображения съдът намира, че обжалваната заповед следва да бъде отменена като незаконосъобразна. На основание чл. 173, ал. 2 от АПК преписката следва да бъде върната на Началника на Затвора – С. за ново произнасяне с мотивирана заповед относно основанията за продължаване изтърпяването на наказанието при специален режим на осъдения на доживотен затвор И. Т., при спазване на дадените в мотивите на съдебното решение указания по тълкуването и прилагането на закона.

Воден от изложеното и на основание чл. 172, ал. 2, предл. последно от АПК, Административен съд – София-град

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ Заповед № 1/26.05.2026г. на началника на Затвора [населено място], с която на лишения от свобода И. В. Т. е отказано да бъде заменен режимът на изтърпяване на наказанието му от „специален“ на „строг“.

ВРЪЩА административната преписка на Началника на Затвора – С. за ново произнасяне с мотивирана заповед относно основанията за продължаване изтърпяването на наказанието при специален режим на осъдения на доживотен затвор И. Т., при спазване на дадените в мотивите на съдебното решение указания по тълкуването и прилагането на закона.

Решението е окончателно.

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪДИЯ: